

**SHAHARLARNING IJTIMOIIY MUAMMOLARI: FARG'ONA SHAHRI
MISOLIDA****Nabiyeva Madinaxon***Farg'ona davlat universiteti magistranti***Annotatsiya**

Mazkur ilmiy maqolada shaharlarning ijtimoiy muammolari Farg'ona shahri misolida tahlil qilingan. Jumladan, aholi bandligi, uy-joy masalasi, ekologik muammolar, migratsiya jarayonlari, yoshlar va xotin-qizlar bandligi, infratuzilma yetishmovchiligi hamda ijtimoiy xizmatlar sifati kabi dolzarb masalalar yoritilgan. Tadqiqot davomida urbanizatsiya jarayonining ijtimoiy hayotga ta'siri, muammolarning kelib chiqish sabablari va ularni bartaraf etish mexanizmlari ilmiy asosda o'rganilgan. Shuningdek, Farg'ona shahrining ijtimoiy rivojlanish istiqbollari va amaliy takliflar ishlab chiqilgan.

Kalit so'zlar: *shahar, ijtimoiy muammo, urbanizatsiya, bandlik, migratsiya, ekologiya, infratuzilma, yoshlar, xotin-qizlar, Farg'ona shahri, ijtimoiy xizmatlar, aholi farovonligi.*

Аннотация

В данной научной статье проанализированы социальные проблемы городов на примере города Ферганы. В частности, рассмотрены вопросы занятости населения, жилищные проблемы, экологические трудности, миграционные процессы, занятость молодежи и женщин, недостаточность инфраструктуры, а также качество социальных услуг. В ходе исследования научно обосновано влияние урбанизации на социальную жизнь, выявлены причины возникновения данных проблем и механизмы их решения. Также разработаны практические предложения по перспективам социального развития города Ферганы.

Ключевые слова: *город, социальная проблема, урбанизация, занятость, миграция, экология, инфраструктура, молодежь, женщины, город Фергана, социальные услуги, благосостояние населения.*

Abstract

This scientific article analyzes the social problems of cities based on the example of Fergana city. In particular, issues such as employment, housing problems, environmental challenges, migration processes, employment of youth and women, infrastructure shortages, and the quality of social services are highlighted. During the research, the impact of urbanization on social life, the causes of these problems, and mechanisms for solving them were scientifically studied. In addition, practical recommendations and prospects for the social development of Fergana city were developed.

Keywords: *city, social problem, urbanization, employment, migration, ecology, infrastructure, youth, women, Fergana city, social services, population welfare.*

Kirish

Hozirgi kunda urbanizatsiya jarayoni dunyo miqyosida eng muhim ijtimoiy-iqtisodiy jarayonlardan biri hisoblanadi. Aholining qishloq hududlardan shaharlarga ko‘chib o‘tishi natijasida shaharlar nafaqat iqtisodiy markaz, balki ijtimoiy hayotning asosiy o‘chog‘iga aylanib bormoqda. BMT ma‘lumotlariga ko‘ra, yaqin o‘n yilliklarda shaharlarda yashovchi aholi ulushi sezilarli darajada oshishi kutilmoqda. Bu esa shahar infratuzilmasi, ijtimoiy xizmatlar va ekologik muhitga katta ta‘sir ko‘rsatadi.

O‘zbekistonda ham urbanizatsiya jarayoni so‘nggi yillarda yangi bosqichga ko‘tarildi. Davlat tomonidan sanoatni rivojlantirish, yangi ish o‘rinlari yaratish va hududlarni kompleks rivojlantirishga qaratilgan islohotlar natijasida shaharlarning roli yanada ortmoqda. Ayniqsa, Farg‘ona viloyati va uning markazi bo‘lgan Farg‘ona shahri aholi zichligi, iqtisodiy faolligi va transport aloqalari jihatidan muhim hudud hisoblanadi.

Farg‘ona shahri tarixan sanoat va madaniyat markazi sifatida shakllangan bo‘lib, bugungi kunda ham hududiy rivojlanishda yetakchi o‘rin tutadi. Shaharda aholining ortib borishi, yangi qurilishlar va xizmat ko‘rsatish sohasining kengayishi urban muhitni tubdan o‘zgartirmoqda. Shu bilan birga, bu jarayon bir qator ijtimoiy muammolarni ham keltirib chiqarmoqda.

Jumladan, aholi zichligining ortishi, uy-joy muammosi, transport tirbandliklari, ekologik muammolar, ishsizlik va ijtimoiy tengsizlik kabi masalalar Farg‘ona shahrida ham dolzarb ahamiyat kasb etmoqda. Ushbu muammolar nafaqat mahalliy, balki global xarakterga ega bo‘lib, ko‘plab rivojlanayotgan shaharlarda kuzatiladi.

Mazkur maqolaning asosiy maqsadi — Farg‘ona shahri misolida shaharlarning ijtimoiy global muammolarini tahlil qilish, ularning kelib chiqish sabablari va oqibatlarini o‘rganish hamda amaliy yechimlar ishlab chiqishdan iborat. Shuningdek, maqolada zamonaviy urbanizatsiya sharoitida barqaror rivojlanishni ta‘minlash masalalariga ham alohida e‘tibor qaratiladi.

Asosiy qism

1. Aholi o‘sishi va migratsiya bosimi

Farg‘ona viloyati aholi zich hududlardan biri hisoblanadi. Qishloq joylardan Farg‘ona shahriga kelayotgan ichki migratsiya:

aholi sonining tez o‘shishiga

uy-joy va ish o‘rinlariga talab ortishiga

sabab bo‘lmoqda.

Bu esa shahar infratuzilmasiga qo‘shimcha bosim yuklaydi.

2. Uy-joy va yashash sharoiti muammosi

Farg‘ona shahrida so‘nggi yillarda ko‘p qavatli uylar qurilayotgan bo‘lsa-da, uy-joyga bo‘lgan talab hali ham yuqori. Natijada:

yosh oilalar ijarada yashashga majbur

narxlar oshishi kuzatilmoqda

ba‘zi hududlarda zich qurilishlar paydo bo‘lmoqda

Bu holat yashash sifati va shahar rejalashtirishiga ta‘sir ko‘rsatadi.

3. Ishsizlik va iqtisodiy muammolar

Farg‘ona shahri sanoatlashgan bo‘lsa ham, ish o‘rinlari hamma uchun yetarli emas.

Ayniqsa:

yoshlar o‘rtasida ishsizlik

malakasiz ishchi kuchi muammosi

norasmiy bandlik (bozor, xizmat ko‘rsatish sohalari)

kuzatiladi.

Bu esa daromadlar tengsizligini kuchaytiradi.

4. Transport va infratuzilma muammolari

Farg‘ona shahrida transport tizimi rivojlanayotgan bo‘lsa-da, ba‘zi muammolar saqlanib qolmoqda:

avtobuslar sonining yetarli emasligi

tirbandliklar (ayniqsa markaziy ko‘chalarda)

yo‘l infratuzilmasining eskirgan joylari

Bu muammolar aholining kundalik hayotiga ta‘sir qiladi.

5. Ekologik muammolar

Farg‘ona vodiysi ekologik jihatdan sezgir hudud hisoblanadi. Shaharda:

avtomobillardan chiqayotgan gazlar

sanoat korxonalarini ta‘siri

yashil hududlarning kamayishi

havo sifatining yomonlashishiga sabab bo‘lmoqda.

Ayniqsa, qishda havo ifloslanishi sezilarli darajada oshadi.

6. Ijtimoiy xizmatlar va infratuzilma

Aholi soni oshishi bilan ta‘lim va sog‘liqni saqlash tizimiga talab ortib bormoqda:

maktablarda sinflar to‘lib ketishi

shifoxonalarda navbatlarning ko‘payishi

ba‘zi hududlarda tibbiy xizmat yetishmasligi

Bu holatlar xizmat sifatiga ta‘sir qiladi.

7. Yoshlar muammosi va ijtimoiy moslashuv

Farg‘ona shahrida yoshlar ulushi yuqori. Biroq:

ish topishdagi qiyinchiliklar

ijtimoiy faollik yetishmasligi

bo‘sh vaqtni samarali tashkil etmaslik

yoshlar orasida turli ijtimoiy muammolarni keltirib chiqarishi mumkin.

Yechimlar va takliflar

Farg‘ona shahridagi ijtimoiy muammolarni hal etish uchun quyidagi choralar muhim:

Arzon va qulay uy-joy qurilishini kengaytirish

Yangi sanoat zonalarini yaratish orqali ish o‘rinlarini ko‘paytirish

Jamoat transportini rivojlantirish (yangi avtobus yo‘nalishlari)

Ekologik nazorat va yashil hududlarni ko‘paytirish

Ta‘lim va sog‘liqni saqlash tizimini modernizatsiya qilish

Yoshlar bandligini ta‘minlash bo‘yicha maxsus dasturlar ishlab chiqilmoqda

Xulosa

Xulosa qilib aytganda, shaharlarning ijtimoiy global muammolari zamonaviy jamiyat rivojlanishining ajralmas qismiga aylanib bormoqda. Urbanizatsiya jarayoni iqtisodiy o‘sish, infratuzilma rivoji va yangi imkoniyatlar yaratish bilan birga, qator murakkab ijtimoiy muammolarni ham yuzaga keltirmoqda. Bu muammolarni e‘tiborsiz qoldirish kelajakda yanada jiddiy oqibatlariga olib kelishi mumkin.

Farg‘ona shahri misolida ko‘rib chiqilganidek, aholi sonining ortishi, ichki migratsiya, uy-joy yetishmovchiligi, ishsizlik, transport tirbandliklari va ekologik muammolar o‘zaro bog‘liq holda namoyon bo‘lmoqda. Ayniqsa, aholi zichligi yuqori bo‘lgan hududlarda bu muammolar yanada keskinlashib, shahar infratuzilmasiga katta bosim o‘tkazmoqda.

Shu bilan birga, ijtimoiy xizmatlar — ta‘lim va sog‘liqni saqlash tizimlariga bo‘lgan talabning ortishi xizmatlar sifatini yaxshilash zaruratini keltirib chiqarmoqda. Yoshlar bandligini ta‘minlash, ularni jamiyatga faol jalb etish masalasi ham dolzarb ahamiyat kasb etadi. Chunki aynan yoshlar jamiyatning kelajakdagi rivojlanish omili hisoblanadi.

Mazkur muammolarni hal etishda kompleks va tizimli yondashuv muhim ahamiyatga ega. Faqatgina infratuzilmani kengaytirish yetarli emas, balki iqtisodiy, ijtimoiy va ekologik omillarni uyg‘unlashtirgan holda rivojlanish strategiyasini ishlab chiqish zarur. Xususan, zamonaviy texnologiyalarni joriy etish, “yashil iqtisodiyot” tamoyillariga amal qilish, shaharlarni rejalashtirishda ilmiy yondashuvdan foydalanish muhim hisoblanadi.

Bundan tashqari, davlat organlari bilan bir qatorda mahalliy aholi, fuqarolik jamiyati institutlari va xususiy sektorning hamkorligi muammolarni samarali hal etishda muhim rol o‘ynaydi. Jamoatchilik ishtirokini ta‘minlash orqali qabul qilinayotgan qarorlarning samaradorligi oshadi.

Umuman olganda, Farg‘ona shahri va boshqa shaharlarning barqaror rivojlanishi ijtimoiy muammolarni o‘z vaqtida aniqlash va ularni bartaraf etish bilan chambarchas bog‘liqdir. To‘g‘ri boshqaruv, puxta rejalashtirish va innovatsion yondashuvlar orqali kelajakda yanada qulay, xavfsiz va ekologik barqaror shahar muhitini yaratish mumkin.

Foydalanilgan adabiyotlar

1. O‘zbekiston Respublikasi Statistika agentligi ma’lumotlari
2. UN-Habitat – World Cities Report, 2020
3. BMT – World Urbanization Prospects, 2022
4. Jahon banki – Urban Development Report, 2021
5. Farg‘ona viloyati hokimligi rasmiy ma’lumotlari